

fler ingen, samt at det kun er reent undtagelsesvits, der kan være Tale om en saadan, nemlig hvor Eieren selv kjober sin Gaard, og da især for at lægge den ind under Hovedgaarden. Men naar det forholder sig saaledes, kan jeg ikke skjonne rettere end, at Røsningen efter Regjeringens Program heller ikke tilfredsstillter det Netskrav, som Godseierne have paa fuldstændig Erstatning i Tilfælde af Tvangs salg. Jeg kan dernæst ikke være enig med den høie Regjering i, at hin Fjerdedeel af Kjøbesummen skal udbetales til visse af Fæsterens Arvinger, efter at have passeret Statskassen. Jeg skal imidlertid herom henholde mig til, hvad jeg allerede har sagt, og blot gjentage, at jeg finder det ligesom urigtigt, at man, for at naae et formeentligt almecnyttigt Formaal, berøver enkelte Medborgere paa Andres Befordring. Det vil nu let sees, at den logiske Consequens af mine Udtalelser fører med sig en Forkastelse af Loven eller en Nægtelse af dens Overgang til 2den Behandling. Hvis jeg dog stemmer for Lovforslagets Overgang til 2den Behandling, skeer det udelukkende, fordi jeg ved denne Sags Behandlinger har seet saa mangfoldige Betragtninger fra den ene og den anden Side anstillede, som kunde trænge til nærmere at belyses og discuteres, for at Sandheden kan komme frem, at jeg ikke kunde ønske Lovforslaget affaaet fra en yderligere Drøftelse. Naar man, som jeg, har den fuldeste Overbeviisning om sin Sags Retfærdighed, behøver man ikke at nære Frygt for, at den gjøres til Gjenstand for en note og omhyggelig Underfølgelse.

Udsig: Jeg veed, at der er dem, der mene, at man ved denne Sags første Behandling helst burde overlade Ordet til dem her i Salen, der maae siges at være personligt interesserede i samme. Jeg har nu imidlertid ikke denne Anskuelse. Jeg mener tværtimod, at der vel kan være Opfordring til at udtale sig ogsaa for Andre, hvis Udtalelser ganske vist ligeledes kunne være eensidige, men uden at det dog ialfald er muligt, at deres Eensidighed kan tilskrives deres Interesse i Sagen.

Det nærværende Lovforslag kalder sig: „Forslag til Lov om Fæstegodsjets Overgang

til Selveiendom“, men det forekommer mig, at man maa indrømme, at denne Titel strengt taget ikke er correct. Jeg troer ikke, at man kan benægte, at en mere rigtig og med Lovforslagets Indhold mere stemmende Titel vilde være: „Forslag til Lov om at tillægge de nuværende Fæsters Efterladte en Trediedeel af deres Fæstegaardes Værdi“. Det er jo nemlig derhen, at alle de forskjellige Bestemmelser i Lovforslaget sigte, og, naar det blot opnaaes, naar Fæsternes Efterladte tilfredsstilles i denne Retning, saa forholder Lovforslaget sig iøvrigt ligeegyldigt overfor det Spørgsmaal, om Fæstegaardene virkelig gaae ud af Godsforbindelsen, om de virkelig blive Selveiendom eller ikke. Det er derfor ikke saa underligt, at dette Lovforslag møder Modstand fra tvende forskjellige Sider, baade fra deres Side, for hvem det, at faae Selveiendom indført, staaer som det første Maal, der bør efterstræbes i vor Landhologvning, og tillige fra deres Side, som ikke finde det retfærdiggjort, at det paalægges Godseierne at udrede den i Forslaget fastsatte Dvotapart til Fæsterne.

For dem, som staae paa det første Standpunkt, stiller Sagen sig saaledes, at efter den nuggældende Lovgivning og hvis man tør antage, at Fæstegodsjets Overgang til Selveiendom fremdeles vil foregaae med blot den samme Hurtighed, hvormed den hidtil er foregaaet — Erfaringen viser jo, at den i de sidste 40 Aar endog bestandig er gaaet frem med stigende Hurtighed — er det at forudsæe, at det ikke vil være mange Decennier, inden alt Fæstegods vil være gaaet over til Selveiendom. Forholdet stiller sig saaledes, at det ikke er i enkelte Egne af Landet, at en saadan Overgang finder Sted, men at den finder Sted paa de allerfleste Godser. Der er ganske vist enkelte Godsbestidtere, som synes ikke at ville sælge og at forsmaae den Indtægtsforøgelse, som jo efter Forholdene utvivlsomt følger med at indrette sig paa Salg, men derimod foretrække at bevare hele det Jordareal, som de ere i Besiddelse af, for at kunne efterlade det usormindstet til deres Efterkommere; men hvis man nu ved Lov vilde paastynde Selveiendoms Fremme, saa syntes jo en saadan Lov altsaa væsentligt at maatte rettes imod denne Mod-